

ФРЕНСКИ ЕЗИК · НИВО 2

Урок 2

Миналото свършено време: спомагателните глаголи,
причастията и съгласуването — с упражнения и отговори

● Спомагателни

● Причастия

● Съгласуване

● Двойни глаголи

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание

Въведение	Времето, с което се разказва
Глава 1	Как се образува
Глава 2	Със спомагателния AVOIR
Глава 3	Със спомагателния ÊTRE
Глава 4	Глаголите с двата спомагателни
Глава 5	Упражнения
Заключение	Какво вече можете

ВЪВЕДЕНИЕ

Времето, с което се разказва

Passé composé е времето, с което французите разказват какво се е случило. То описва завършено действие в миналото — това, което на български казваме с миналото свършено време: *отидох, ядох, видях*.

Нарича се „съставно“, защото се образува от **две части**: спомагателен глагол (*avoir* или *être*) плюс минало причастие. Точно тук е и трудността — трябва да се знае кой спомагателен глагол взима всеки глагол, а при *être* причастиято се съгласува с подлога.

Този урок разглежда трите въпроса поред: как се образува причастиято, кой спомагателен се използва, и кога има съгласуване. Накрая — упражнения с отговори.

Глава 1 — Как се образува

Глава 2 — Със спомагателния AVOIR

Глава 3 — Със спомагателния ÊTRE

Глава 4 — Глаголите с двата спомагателни

Глава 5 — Упражнения

Урок 1 е предпоставка: спрежението на *avoir* и *être* в сегашно време трябва да е усвоено.

ГЛАВА 1

Как се образува

Две части, винаги в един и същ ред: спомагателен глагол в сегашно време, следван от минало причастие. Щом схемата е ясна, остава да се научат причастията.

1 Схемата: спомагателен + причастие

avoir или **être** в сегашно време + **минало причастие** (participe passé). *J'ai mangé* — ядох · *Je suis allé* — отидох · *Nous avons attendu* — чакахме.

Основното : Спомагателният се спряга, причастиято остава непроменено (освен при съгласуване — глава 4).

2 Първа група: причастие на -É

Всички глаголи на **-ER** образуват причастие на **-é**: *parler* → *parlé*, *étudier* → *étudié*, *emporter* → *emporté*, *manger* → *mangé*.

Пример : *J'ai étudié le français pendant 5 ans* — учих френски пет години. Най-многобройната и най-лесната група.

3 Втора група: причастие на -I

Глаголите на **-IR** от втора група (тези със спрежение като *finir*) дават причастие на **-i**: *finir* → *fini*, *choisir* → *choisi*, *réussir* → *réussi*.

Пример : *J'ai fini mon travail* — свърших работата си · *Elle a réussi son examen* — тя издържа изпита си.

4 Трета група: причастията се учат наизуст

Тук няма правило — има често срещани окончания: **-U** (*attendre* → *attendu*, *vouloir* → *voulu*, *devoir* → *dû*, *plaire* → *plu*, *avoir* → *eu*) · **-IS** (*prendre* → *pris*, *mettre* → *mis*, *s'asseoir* → *assis*) · **-IT** (*écrire* → *écrit*, *dire* → *dit*, *décrire* → *décrit*).

Приоритет : *être* → *été* и *faire* → *fait* са двете причастия, които се срещат най-често. Научете ги първи.

5 Отрицание: спомагателният е в средата

Частиците **ne ... pas** обгръщат **спомагателния глагол**, не причастието: *Je n'ai pas mangé* · *Elles n'ont pas voulu* · *Il n'est pas venu*.

Внимание : Честа грешка на начинаещите: „je n'ai mangé pas“. Причастието винаги остава след *pas*.

Причастията, които трябва да знаете първи

être → *été* · *avoir* → *eu* · *faire* → *fait* · *aller* → *allé* · *venir* → *venu* · *voir* → *vu*

prendre → *pris* · *mettre* → *mis* · *dire* → *dit* · *écrire* → *écrit* · *vouloir* → *voulu* · *devoir* → *dû*

pouvoir → *pu* · *savoir* → *su* · *boire* → *bu* · *lire* → *lu* · *connaître* → *connu* · *attendre* → *attendu*

Осемнайсет причастия покриват огромната част от разговорния френски.

Кое е наистина важното

- Passé composé = спомагателен в сегашно време + минало причастие.
- -ER дава -é, втора група дава -i, трета група се учи наизуст.
- Отрицанието обгръща спомагателния глагол, не причастиято.

ГЛАВА 2

Със спомагателния AVOIR

Общият случай: огромното мнозинство от френските глаголи образуват *passé composé* с *avoir*. Ако не знаете какъв спомагателен взима даден глагол, *avoir* е по-вероятният отговор.

1 Спрежението

J'ai parlé · Tu as parlé · Il / Elle a parlé · Nous avons parlé · Vous avez parlé · Ils / Elles ont parlé.

Ключово : Причастието НЕ се променя според подлога: *elle a parlé*, не „*elle a parlée*“.

2 Всички преходни глаголи

Глаголите, които имат пряко допълнение, вървят с *avoir*: *J'ai mangé une pizza · Nous avons attendu le bus · Elle a écrit une lettre · Ils ont vu le film.*

Примери : *J'ai eu des invités* — имах гости · *J'ai préparé une pizza pour le dîner.*

3 Модалните и глаголите на мнението

vouloir, pouvoir, devoir, savoir, croire, penser — всички с *avoir*: *J'ai voulu · Tu as pu · Il a dû · Nous avons su.*

Примери : *Elles n'ont pas voulu de stagiaires parce qu'elles n'ont pas d'argent* — не искаха стажанти, защото нямат пари.

4 И самите avoir и être

Любопитно, но логично: *avoir* и *être* също образуват *passé composé* с **avoir**. *J'ai eu* — имах · *J'ai été* — бях.

Запомнете : *Il a eu un accident* — той претърпя злополука · *J'ai été malade la semaine dernière* — бях болен миналата седмица.

5 Едно изключение при съгласуването

С *avoir* причастието обикновено не се съгласува. Но ако прякото допълнение стои **преди** глагола, съгласуването се прави: *La lettre que j'ai écrite* · *Les livres que j'ai lus*.

За по-късно : На ниво A2 това правило се среща рядко. Запомнете го, но не бързайте да го прилагате навсякъде.

Примери от урока

J'ai attendu pendant une heure devant le théâtre. — Чаках един час пред театъра.

Il a dû sortir sous la pluie. — Той трябваше да излезе под дъжда.

Nous avons plu à tout le monde. — Харесахме се на всички.

J'ai rangé mon portefeuille. — Прибрах си портфейла.

С avoir причастието стои непроменено — това е спокойният случай.

Кое е наистина важното

→ Огромното мнозинство от глаголите вървят с *avoir* — това е случаят по подразбиране.

→ С *avoir* причастието не се съгласува с подлога.

→ *avoir* и *être* също образуват *passé composé* с *avoir*: *j'ai eu*, *j'ai été*.

ГЛАВА 3

Със спомагателния ÊTRE

Малка група глаголи, но извънредно честа в речта: движение, промяна на състояние и всички възвратни глаголи. Тук причастието се съгласува — и това е новото за българина.

1 Спрежението

Je suis allé(e) · Tu es allé(e) · Il est allé / Elle est allée · Nous sommes allé(e)s · Vous êtes allé(e)s · Ils sont allés / Elles sont allées.

Ключово : Забележете окончанията в скоби: причастието се мени по род и число — точно както прилагателното.

2 Глаголите на движение и състояние

aller (отивам) · *venir* (идвам) · *arriver* (пристигам) · *partir* (тръгвам) · *entrer* / *sortir* · *monter* / *descendre* · *rester* (оставам) · *tomber* (падам) · *naître* (раждам се) · *mourir* (умирам) · *devenir* (ставам).

Примери : *Ils sont restés une nuit chez moi* — останаха да нощуват у нас · *Elle est devenue docteur* — тя стана лекар.

3 Всички възвратни глаголи

Без изключение: *se lever*, *s'appeler*, *s'asseoir*, *se plaire*, *se dérouler*, *se rétablir*. *Je me suis assise sur le banc* · *L'histoire s'est déroulée à Sofia*.

Ред на думите : Възвратната частица стои **преди** спомагателния: *je me suis levé*, а не „*je suis me levé*“.

4 Съгласуването е задължително

Причастието приема окончание като прилагателно: **-e** за женски род, **-s** за множествено число, **-es** за женски род множествено число. *Il est allé · Elle est allée · Ils sont allés · Elles sont allées.*

Новото за българина : На български нямаме такова съгласуване в тези конструкции — това е навик, който се изгражда с упражнения.

5 Малка хитрост за запомняне

Повечето глаголи с *être* изразяват **преместване в пространството** или **промяна на състояние**: идване, отиване, влизане, излизане, качване, слизане, раждане, умиране, ставане.

Рефлексът : Ако глаголът описва къде отиваш или в какво се превръщаш — вероятно е с *être*.

Двете спрежения една до друга

С AVOIR — без съгласуване: *Elle a mangé · Elles ont mangé · Il a attendu · Ils ont attendu*

С ÊTRE — със съгласуване: *Elle est allée · Elles sont allées · Il est venu · Ils sont venus*

Възвратните винаги с *être*: *Je me suis levé(e) · Nous nous sommes rencontrés*

Спомагателният решава дали ще има съгласуване — затова се учи заедно с глагола.

Кое е наистина важното

- С être вървят глаголите на движение и промяна на състояние, плюс всички възвратни.
- С être причастието задължително се съгласува по род и число с подлога.
- Възвратната частица стои преди спомагателния глагол.

ГЛАВА 4

Глаголите с двата спомагателни

Няколко глагола приемат *avoir*, и *être* — и смисълът се променя според избора. Това е тънкостта, която отличава уверения говорещ от начинаещия.

1 SORTIR — излизам или изваждам

Je **suis** sorti — излязох (аз се преместих) · *J'ai sorti la poubelle* — изхвърлих боклука (изнесох нещо) · *J'ai sorti le fromage du frigo* — извадих сиренето от хладилника.

Правилото : Правилото: ако глаголът има **пряко допълнение**, спомагателният е *avoir*. Ако няма — *être*.

2 MONTER и DESCENDRE

Elle **est** montée au premier étage — качи се на първия етаж · Elle **a** monté les valises — качи куфарите. Je **suis** descendu — слязох · *J'ai descendu la poubelle* — свалих боклука.

Същата логика : Същото правило: с допълнение → *avoir*; без допълнение → *être*.

3 PASSER и RETOURNER

Je **suis** passé devant la boulangerie — минах покрай пекарната · *J'ai passé un examen* — държах изпит. Il **est** retourné en France — върна се във Франция · Il **a** retourné la crêpe — обърна палачинката.

Капан в превода : Внимание: *passer un examen* значи „явявам се на изпит“, не „издържам“. Издържам е *réussir*.

4 Един въпрос решава всичко

Преди да изберете спомагателния, попитайте: **има ли пряко допълнение след глагола?** Ако да — *avoir*. Ако не — *être*, и следва съгласуване.

Тестът : *Elle est sortie* (няма допълнение, съгласуване) срещу *Elle a sorti la voiture* (има допълнение, без съгласуване).

5 Двойните значения си имат логика

Когато глаголът описва **вашето собствено преместване** — *être*. Когато описва **какво правите с нещо друго** — *avoir*. Оттам и промяната на смисъла.

За напред : Тази логика важи и за други глаголи, които ще срещнете по-нататък: *rentrer, entrer, tomber* в разговорни изрази.

Таблица за бърза справка

Je suis sorti — излязох · *J'ai sorti la poubelle* — изхвърлих боклука

Elle est montée — качи се · *Elle a monté les valises* — качи куфарите

Je suis passé — минах · *J'ai passé un examen* — явих се на изпит

Il est retourné — върна се · *Il a retourné la crêpe* — обърна палачинката

Един въпрос: има ли допълнение? Да → *avoir*. Не → *être*.

Кое е наистина важното

- Sortir, monter, descendre, passer и retourner приемат двата спомагателни.
- С пряко допълнение → avoir. Без допълнение → être със съгласуване.
- Смисълът се променя: собствено преместване (être) срещу действие върху нещо (avoir).

ГЛАВА 5

Упражнения

Направете ги първо без да гледате отговорите. Съгласуването и изборът на спомагателен се усвояват само с писане — не с четене.

1 Дайте миналото причастие

1. parler 2. finir 3. attendre 4. prendre 5. écrire 6. vouloir 7. être
8. faire

Отговори : 1. parlé · 2. fini · 3. attendu · 4. pris · 5. écrit · 6. voulu · 7. été · 8. fait

2 AVOIR или ÊTRE?

1. Je ___ mangé une pizza. 2. Elle ___ allée à Paris. 3. Nous ___ attendu le bus. 4. Ils ___ restés chez moi. 5. Tu ___ levé tôt (se lever).

Отговори : 1. ai · 2. est · 3. avons · 4. sont · 5. t'es (възвратен глагол → être)

3 Съгласувайте причастията, ако трябва

1. Elle est allée___ au cinéma. 2. Elles ont mangé___ . 3. Ils sont venu___ hier. 4. Marie s'est assis___ . 5. Nous avons attendu___ .

Отговори : 1. allée · 2. mangé (с avoir няма съгласуване) · 3. venus · 4. assise · 5. attendu (без съгласуване)

4 Изберете спомагателния според смисъла

1. Je ____ sorti la poubelle. 2. Je ____ sorti avec mes amis. 3. Elle ____ monté les valises. 4. Elle ____ montée au deuxième étage.

Отговори : 1. ai (има допълнение) · 2. suis (няма допълнение) · 3. a (има допълнение) · 4. est (няма допълнение, + съгласуване)

5 Преведете на френски

1. Ядох пица. 2. Тя отиде в Париж. 3. Не сме чакали. 4. Станах рано. 5. Той трябваше да излезе.

Отговори : 1. J'ai mangé une pizza. · 2. Elle est allée à Paris. · 3. Nous n'avons pas attendu. · 4. Je me suis levé(e) tôt. · 5. Il a dû sortir.

Как да работите с урока

Ден 1: прочетете урока и направете упражненията, без да гледате отговорите.

Ден 3: повторете упражнения 2 и 3 — изборът на спомагателен и съгласуването искат повторение.

Ден 7: разкажете писмено вчерашния си ден в 5 изречения в passé composé.

Писането е задължително тук: съгласуването се вижда само на хартия.

Кое е наистина важното

- Причастията се учат наизуст — няма пряк път за трета група.
- Изборът на спомагателен се учи заедно с глагола, не отделно.
- Разказът за вчерашния ден е най-добрият практически тест на този урок.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Какво вече можете

Какво вече можете

- ☐ Да образувате *passé composé* на всеки правилен глагол
- ☐ Да разпознавате причастията на трите групи и осемнайсетте най-чести неправилни
- ☐ Да избирате между *avoir* и *être* според глагола
- ☐ Да съгласувате причастието с подлога, когато спомагателният е *être*
- ☐ Да различавате двойните глаголи: излязох срещу изхвърлих боклука

За практикуване тази седмица

- ☐ Разкажете вчерашния си ден в 5 изречения — писмено, после на глас
- ☐ Повторете упражнения 2 и 3 без да гледате отговорите
- ☐ Направете си списък с причастията на глаголите, които ползвате най-често

Продължението

- ☐ Урок 3: имперфект (*imparfait*) и разликата с *passé composé* — двете минали времена
- ☐ Картите за преговор — предлозите *dans* и *à*, частичният член, дните и месеците — се изтеглят отделно от domaformalis.com

Петте неща, които не бива да забравяте

1. Passé composé = avoir или être в сегашно време + минало причастие.
2. Мнозинството глаголи вървят с avoir — това е случаят по подразбиране.
3. С être: движение, промяна на състояние и всички възвратни глаголи.
4. Съгласуване има само с être: allé, allée, allés, allées.
5. Има ли пряко допълнение? Да → avoir. Не → être.

Тези пет точки покриват почти всички случаи, които ще срещнете.

Този урок следва и допълва курса на Yasmine, преподавателка по френски и испански в София. Обясненията са структурирани по спомагателен глагол и допълнени с упражнения с отговори, за да може да се работи самостоятелно.

За повече потърсете **картите за преговор** на Domaformalis, а ако желаете уроци на живо с преподавател — свържете се с нас.

DOMAFORMALIS

domaformalis.com

La formation facile pour tous et partout